

EURÓPAI UNIÓ BÍRÓSÁGA

uniós jog elsőbbsége és értelmezési kötelezettség doktrína

Európai Unió jogának elsőbbsége. A Magyarország uniós tagságát kihirdető 2004. évi XXX tv. 1. sz. melléklete tartalmazza a csatlakozási szerződést, amelynek 53. és 54. cikkéből következően Magyarország az uniós taggá válástól kezdve az Irányelvek címzettje lett és minden intézkedést köteles megtenni az irányelvek átültetése és hatékony érvényesülése érdekében. **Unió jog elsőbbsége** az Európai Unióról szóló szerződés (EUSz) 4.cikk (3) bekezdésének [korábban EGK 5. cikke] ún. lojalitási klauzuláján alapul. Lisszaboni Szerződést (2007.12.13.) elfogadó kormányközi konferenciának zárónyilatkozatához csatolt 17. sz. nyilatkozat az uniós jog elsőbbségét írja elő, utalva a 11197/07 (JUR260) dokumentum tartalmára. A Lisszaboni Szerződés és valamennyi melléklete a 2007. év december hó 22. napján vált a magyar jogrendszer részévé. (2007. évi CLXVIII. tv.). A közösségi jog szupremáciája folytán elsődleges a nemzeti joggal szemben [Case 6/64, Costa (Flaminio) v. ENEL [1964] ECR 5855., Válogatott ítéletek, I. kötet 16-23.; C-106/77., Amministrazione delle Finanze dello Stato v. Simmenthal Spa [1978] ECR 629, Válogatott ítéletek, I. kötet 72-76.]. Európai Unió Bírósága a Costa Contra E.N.E.L. ügyben 1964.06.15. hozott ítéletében foglaltakra tekintettel az uniós jog elsőbbségét úgy kell érteni, hogy a nemzeti joghoz képest valamennyi kötelező erejű uniós jogi aktus elsőbbséget élvez, függetlenül attól, hogy az elsődleges jogból vagy a másodlagos jogból származik e. Ezt erősítette meg a C-279/12 sz. ítélet 42. pont, a C-26/2013 sz. ítélet 69. pont. A nemzeti jog irányelvvel összhangban álló értelmezését az Európai Bíróság a „Colson” ügyben mondta ki. A kizáró hatály elvét erősítette meg az Európai Bíróság a C-441/93 és a C-194/94 sz. ügyekben. A C-106/98 sz. ügyben az Európai Bíróság kimondta, hogy nincs jelentősége annak, hogy a hazai jogalkotásra az Irányelv elfogadása előtt vagy utána került e sor. IH 2014.22. I. pont: Az uniós irányelvek jogalkotást igénylő jogharmonizációs célból születnek, így közvetlen hatályuk nincs. Ez azonban nem jelenti, hogy ne lennének közvetlenül alkalmazhatók, ha kellően konkrét rendelkezéseket alkalmaznak, melyekből a személyi hatályuk alá tartozó körben meghatározott jogosultságok egyértelműen következnek. E feltételek fennállta esetén a hazai jogot – az uniós jog hatékony érvényesülése érdekében – az uniós joggal összhangban kell értelmezni, és a vele ellentétes nemzeti jogszabályt figyelmen kívül kell hagyni (kizáró hatály). IH 2014.64. I. pont: Az uniós jog elsőbbségének elvéből következik, hogy a magyar jogszabályokat a 93/13 EGK Irányelv hazai jogba való átültetését követően is – éppen a jogharmonizációs szándékra figyelemmel – az Irányelvvel és az Európai Unió Bírósága által annak értelmezése tárgyában hozott ítéletekkel összhangban kell alkalmazni. Ezt az összhangot szükség esetén értelmezéssel vagy akár a hazai jog félre tételével a hazai bíróságoknak kell megteremteniük. **EUMSZ 131. cikk** (az EKSz. korábbi 109. cikke) „Valamennyi tagállam biztosítja, hogy nemzeti jogszabályai - nemzeti központi bankjának státútumát is beleértve - összeegyeztethetők legyenek a Szerződésekkel és a KBER és az EKB alapokmányával.”

Európai Unió Bíróságának értelmezési kötelezettség doktrínája. Európai Unió Bírósága az általa kialakított értelmezési kötelezettség doktrínáját az Európai Unióról szóló szerződés (EUSz) 4.cikk (3) bekezdésének [korábban EGK 5. cikke] ún. lojalitási klauzulájára alapítja, mely a nemzeti bíróságok tevékenységére is kiterjed. Európai Bíróság több ítéletében kifejezte, hogy a nemzeti bíróságok kötelesek a közösségi jog hatályosulásáról gondoskodni és ezzel összefüggésben nemzeti jogrendszerük szabályait a közösségi irányelvek szövegének és céljának fényében kell hogy értelmezzék [14/83 Von Colson v. Land Nordrhein-Westfalen (1984)]. A nemzeti jog nem értelmezhető a közösségi irányelvvel szemben, tilos a nemzeti jognak a közösségi irányelvvel összhangban nem álló értelmezése [106/89 Marleasing SA v. La Comercial International de Alimentacion SA (1990)]. A Marleasing-ügy bemutatta, hogy az értelmezési kötelezettség nem csak a nemzeti jog speciális szabályaival kapcsolatban áll fenn, hanem a nemzeti jog általános – esetében a spanyol polgári törvénykönyv – szabályaival és elveivel kapcsolatban is. C-26/13 ítélet szerint „A 93/13 irányelv 4. cikkének (2) bekezdését úgy kell értelmezni, hogy az alapügyben szereplőhöz hasonló szerződési feltétel esetén azon követelmény alatt, amely szerint a szerződési feltételnek világosnak és érthetőnek kell lennie, nem kizárólag azt kell érteni, hogy az érintett feltételnek nyelvtani szempontból kell érthetőnek lennie a fogyasztó számára, hanem azt is, hogy a szerződésnek átlátható jelleggel fel kell tüntetnie az érintett feltételben meghatározott külföldi pénznem átváltási mechanizmusának konkrét működését, valamint az e mechanizmus és a kölcsön folyósítására vonatkozó többi feltételben előírt mechanizmus közötti viszonyt oly módon, hogy a fogyasztónak módjában álljon egyértelmű és érthető szempontok alapján értékelni a számára ebből eredő gazdasági következményeket”. Záróhatás érvényesül a tekintetben, hogy a közösségi jogi aktusa folytán a tagállam az adott szabályozási tárgy tekintetében lemond jogalkotási szuverenitásáról. Záróhatás érvényesül a tagállami bíróságra is, mely szerint a nemzeti bíróság nem adhat olyan értelmezést, amely a közösségi jog és a nemzeti jog tartalmának eltérőségéhez vezetne. Az értelmezési doktrína értelmében a tagállamok nemzeti bíróságainak az értelmezési kötelezettsége már attól az időponttól fennáll, amikor az értelmezés alapjául szolgáló irányelv közösségi elfogadása megtörtént [80/86 Kolpinghuis Nijmegen (1987)]. Eszerint a nemzeti bíróságok értelmezési kötelezettsége szempontjából közömbös, hogy a tagállamok számára a jogharmonizációs intézkedések meghozatalára megszabott határidő lejárt-e.